

ТВОРЧА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ ВДАЛОГО КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Проблема виховання підростаючого покоління – одна із найактуальніших у сучасній педагогічній науці. Потребою сьогодення для розвитку гуманістичної педагогіки, яка стоїть перед освітянами, є не тільки підхід до кожної дитини як до особистості, але реалізація дитиною як особистістю її внутрішніх здібностей.

Організація навчально-виховного процесу має бути спрямована на створення відповідного життєвого простору, який допоможе кожній дитині знайти своє місце в житті, бути самостійною особистістю, здатною ціннісно ставитися не лише до самої себе, а й до оточення, приймати свідомі рішення та відповідати за їх виконання.

Формування особистості дитини з особливими освітніми потребами здійснюється як цілеспрямований освітній процес, що становить цілісну систему взаємопов'язаних компонентів: діагностичного, організаційно-прогностичного, конструктивно-проектувального, організаційного, інформаційно-пояснювального, комунікативно-стимулюючого, аналітико-оцінювального та дослідницько-творчого.

Важливою умовою є усвідомлення педагогом своїх знань на кожному конкретному етапі роботи, готовність та вміння будувати суб'єкт-суб'єктні стосунки[3].

Діти з особливими освітніми потребами відрізняються від здорових дітей своїм підходом до навчання, яке визначається фактором їхнього розвитку. Розумне, цілеспрямоване виховання допоможе компенсувати певний їх дефект, а завдяки компенсаторним можливостям та гнучкості їх

нервової системи у процесі виховання відбудеться розвиток особистісних якостей.

Навчання, виховання та розвиток дітей з особливими освітніми потребами потребує особистісно-гуманного підходу. Завдання освіти – дати можливість кожній особистості без винятку виявити свої таланти. Добре відомо, що навчити творчості може тільки творча особистість, яка наділена яскраво вираженими креативними рисами: розвинутою творчою уявою, фантазією та інтуїцією, схильністю до педагогічних інновацій, розвиненістю продуктивного мислення, здатністю до комбінування, свободою асоціацій[2].

Сьогодні вимагає творчого вчителя. Поняття педагогічної творчості включає у себе творчу педагогічну діяльність вчителя і творчу навчальну діяльність учня в їхній взаємодії та взаємозв'язку, тобто педагогічна творчість – це особистісно-орієнтована розвивальна взаємодія вчителя та учня, яка зумовлюється певними психолого-педагогічними умовами і забезпечує подальший творчий розвиток особистості і рівня творчої діяльності вчителя. Інакше кажучи, ефективність формування творчої особистості учня напряду залежить від творчої діяльності педагога, його професійної майстерності. Творчий педагог створює в класі атмосферу, що передбачає схвалення, підтримку пошукової активності учнів, ініціативи, оригінальності та самостійності у вирішенні навчальних завдань, розробку і конструювання нових форм навчальної взаємодії, широкого застосування інтерактивних технологій навчання, спрямованих на розвиток творчої особистості[7].

У самій сутності вчительської професії закладений творчий характер. Педагогічна робота вчителя у школі обов'язково повинна спиратися на закономірності мислення та бути пов'язана з формуванням прийомів не тільки розумової діяльності, а й творчості особистості.

Отже вчителю допоміжної школи необхідні не тільки отримані наукові знання й уміння, що має важливе значення, але й здібності до креативного вирішення та творчого підходу до розв'язання вже відомих завдань:

виховання в собі відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти й саморозвитку, яка вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію та подавати її у цікавій та доступній для дітей формі[1].

Проблема полягає у загальній орієнтації педагога. Чи націлений вчитель лише на передачу отриманих ним раніше знань та навичок, чи сприймає себе як професіонала, який розкриває свою творчу індивідуальність за для розвитку учнів? Потенційно кожен учитель володіє творчими здібностями, проте не всі оволодівають методами творчої діяльності, розкривають свій потенціал, тим самим підриваючи ефективність своєї праці.

Якщо розглядати творчість з позиції процесу, яким можна оволодіти напрацьовуючи досвід, її можна спланувати відповідно до порад В.А. Каліка:

1. Чітке усвідомлення кінцевої мети навчально-виховної взаємодії.
2. Співвідношення психолого-педагогічної теорії із запланованими взаємодіями.
3. Співвідношення загальної системи педагогічного процесу із запланованими взаємодіями.
4. Конкретизація запланованої взаємодії стосовно власних, авторських поглядів.
5. Врахування індивідуальних особливостей даної ситуації;
6. Вірогідний прогноз близьких та віддалених за часом результатів взаємодії.
7. Пошук оптимальних шляхів здійснення запланованої взаємодії [5].

Проте не можна не погодитись із твердженням Н.В. Кузьміної, що «...вчитель нагадує людину, яка йде проти течії і течія відкидає її далеко назад, а зупинка у вдосконаленні педагогічної майстерності веде до її втрати». На її думку основою творчого потенціалу учителя є такі чинники:

- інформація, обізнаність людини щодо розв'язання актуальної проблеми;

- прийоми, методи, способи, стратегії, необхідні для розв'язання проблеми;

- мотивація, воля, впевненість в собі[6].

Різноманітні види діяльності вчителя потребують педагогічної творчості від проведення навчальних занять, вироблення підходів педагогічної діяльності для всебічного розвитку особистості, проектування особистості учня, для роботи над організацією колективу учнів. Творчість вчителя може бути різноманітною. Це насамперед залежить від творчого потенціалу вчителя, який формується на основі набутих прикладних, психолого-педагогічних знань, соціального досвіду, умінь, нових ідей, навичок.

Визначають чотири рівня творчого потенціалу вчителя:

- I. Рівень елементарної взаємодії з групою, використання зворотного зв'язку, шаблонна дія.
- II. Рівень доцільного зв'язку змісту, методів та форм роботи, оптимізація діяльності.
- III. Рівень творчого підходу, можливість живого спілкування.
- IV. Рівень повної самостійності у вкладанні свого бачення у прийомах, які використовуються.

Пропонуємо розглянути риси характерні для вчителів з низьким та високим рівнем потенціалу креативності:

З низьким:

- З готовністю вирішують поставлені перед ними проблеми, але не шукають їх;

- Вирішують проблеми відомими та апробованими методами;
- Пунктуальні при виконанні рутинної роботи, незначних операцій;
- Користуються довірою у колективі тільки у стандартних умовах;
- Схильні до сумнівів та вагань;
- Бурхливо реагують на критику;
- Змінюють свою думку.

З високим:

- Мислять нестандартно, підходять до проблеми інваріантно;
- Самостійно знаходять проблеми та шляхи їх вирішення, шукають нові;
- Сміливо використовують різні методики та прийоми роботи;
- Рутинну роботу виконують без бажання, швидко передоручають іншому;
- Прагнуть до лідерства у колективі;
- Не схильні до сумнівів та вагань;
- Висуваючи цікаві ідеї не залучаються підтримкою керівництва;
- Вистояють свою думку[4].

Таким чином, досвід творчої педагогічної діяльності як процесу виникнення задуму, його опрацювання та перетворення в гіпотезу, виявлення способу втілення задуму, ідеї – набувається за умов систематичних вправлянь у вирішенні спеціально дібраних завдань, в яких відображається педагогічна дійсність, організація як навчально-виховної, так і реально професійно орієнтованої діяльності вчителів, на основі створення навчального середовища для фахового вдосконалення та задоволення потреб в вихованні, навчанні та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Література:

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В.И. Андреев. – Казань, 1988. – 237 с.
2. Антология гуманной педагогики: Селеетен Френе. – М., 1997.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб. / за ред. В.І. Бондаря, К.В. Луцько. – К.: Інститут дефектології НАПН України, 2000.
5. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. для учителя / В.А. Кан-Калик. – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
6. Кузьмина Н.В. Формирование педагогических способностей / Н.В. Кузьмина. – Л.: Лениздат, 1981. – С. 89.
7. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості / С.О. Сисоєва // Відкритий урок. – 2005. - №21,22. – С.13-19.